

УТВЪРДИЛ:

ДИРЕКТОР:

ВАЛЕРИ СТОИЛОВ

Програма

за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на учениците от уязвими групи

I. УВОД

Настоящата програма цели да начертае целите и задачите на работа с ученици от ОУ „Христо Ботев“, с. Невестино и урежда взаимоотношенията между институциите във връзка с предоставянето на приобщаващо образование.

Всяко дете има право на достъп до образование, независимо от етническия му произход, наличието на увреждане или икономическото положение на семейството му и това право е залегнало в Конвенцията на ООН за правата на детето. Процесът на приобщаване се състои в търсене на ресурсите на всяко дете за активното му участие в училищната общност.

Програмата е изготвена в съответствие с действащите стратегически и оперативни национални документи на централните ведомства, в изпълнение на държавната политика за предоставяне на равни възможности на всички български граждани и за приобщаване на децата и учениците от уязвими групи:

1.Закон за предучилищното и училищното образование

2.Наредба за приобщаващо образование

3.Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства

4.Национална стратегия на Р България за интегриране на ромите (2012 – 2020 г.)

5.Закон за защита от дискриминация

Програмата включва реда и начините за оказване на обща и допълнителна подкрепа на всички ученици, които имат необходимост от такива в ОУ „Христо Ботев“, с.Невeстино съобразно техните лични интереси и потребности.

Уязвими групи в ОУ „Христо Ботев“,с.Невeстино са ученици, диагностицирани със специални образователни потребности и ученици от различни етнически групи.

ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ

ОУ „Христо Ботев“, с.Невestino осигурява подкрепа за личностно развитие на учениците съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги – Чл. 174. от ЗПУО.

На учениците от ОУ „Христо Ботев“, с.Невestino се предоставя подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им – Чл. 176. (1)от ЗПУО. Подкрепата за личностно развитие се прилага в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всеки ученик. За реализиране на общата и допълнителната подкрепа в училище работят педагогическият персонал, образователният медиатор и ресурсен учител.

2.1 Обща подкрепа

За организиране на подкрепата на личностното развитие в ОУ „Христо Ботев“, с. Невestino се избира **координатор**, който изпълнява функциите си съобразно Наредбата за приобщаващото образование.

Общата подкрепа в ОУ „Христо Ботев“, с. Невestino се осъществява от **екипи, ръководени от координатора**, насочена е към **развитие на потенциала на всеки ученик**. Тя включва:

1. **екипна работа** между учителите и другите педагогически специалисти;
2. **допълнително обучение по учебни предмети** при условията на този закон;
3. **допълнителни модули** за деца, които не владеят български език;
4. **допълнителни консултации** по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;
5. **консултации по учебни предмети;**
6. **кариерно ориентиране** на учениците;
7. **занимания по интереси;**
8. **библиотечно-информационно обслужване;**
9. **грижа за здравето;**
10. **поощряване с морални и материални награди;**
11. **дейности по превенция на насилието** и преодоляване на проблемното поведение;
12. **ранно оценяване на потребностите** и превенция на обучителните затруднения.

Заниманията по интереси могат да се организират от ОУ „Христо Ботев“, с.Невestino, от ОДК или други центрове за личностно развитие. Кариерното ориентиране, провеждано от консултант от кариерен център, също е част от общата подкрепа на учениците от първи до последния клас за училището. В ОУ „Христо Ботев“, с. Невestino функционира училищна библиотека, ръководена от г-жа Антоанета Харалампиева, която чрез осъществяване на различни дейности представлява част от общата подкрепа на децата и учениците. Описаните в ПДУ морални и материални награди също са част от предоставяната от ОУ „Христо Ботев“, с. Невestino обща подкрепа.

2.2. Допълнителна подкрепа за личностно развитие

Чл. 187. (1) от ЗПУО. Допълнителната подкрепа за личностно развитие включва: работа с дете и ученик по конкретен случай; психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания; осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти; предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания; ресурсно подпомагане. Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици: със специални образователни потребности; в риск; с изяви дарби; с хронични заболявания. Видът и формите на обучение, както и конкретните дейности за допълнителната подкрепа за личностно развитие се определят с план за подкрепа на ученика. Планът за подкрепа на учениците по ал. 2, т. 1 определя и часовете за ресурсно подпомагане.

Допълнителната подкрепа се осъществява въз основа на направена оценка на индивидуалните способности на определено дете или ученик от ОУ „Христо Ботев“, с. Невестино. Оценката на способностите се извършва от специално назначен екип от специалисти, съобразно необходимостта на детето и след това се потвърждава от Регионален център за подкрепа на приобщаващото образование. Учениците, за които може да се поиска оценка на способностите, са от следните уязвими групи: деца със специални образователни потребности – в началото на учебната година. Допълнителната подкрепа включва: работа с ученик по конкретен случай, ресурсно подпомагане.

Екипът за подкрепа за личностно развитие се създава със заповед на директора за определен ученик по чл. 187, ал. 2. В състава на екипа за подкрепа за личностно развитие задължително се включва психолог или логопед. В екипа може да се включват и други специалисти, както и представители на органите за закрила на детето и на органите за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните. Екипът за подкрепа за личностно развитие работи съвместно с родителите, а при необходимост и с регионалните центрове за подкрепа за процеса на приобщаващото образование и/или с центровете за подкрепа за личностно развитие.

Екипът за подкрепа за личностно развитие – Чл. 189:

1. идентифицира силните страни на ученика, затрудненията, свързани с развитието, обучението и поведението му, както и причините за тяхното възникване;
2. извършва оценка на индивидуалните потребности на ученика;
3. изготвя и реализира план за подкрепа;
4. извършва наблюдение и оценка за развитие на всеки конкретен случай;
5. изпълнява и други функции, предвидени в държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

Допълнителната подкрепа се реализира чрез план за действие за всеки конкретен ученик. Родителите задължително се включват в плана за действие като активни участници в дейностите. Ако Регионалният център препоръча допълнителна подкрепа, но родителите откажат, ОУ „Христо Ботев“, с. Невестино уведомява отдел „Закрила на детето“ по местоживее на детето с цел социалните служби да окажат съдействие и ако се налага помощ на родителите за осъзнаване на нуждите на ученика.

При наличие на три и повече ученици в паралелка се осигурява помощник-учител за подпомагане работата на учителите. Задълженията на помощник-учителите са разписани в Наредбата за приобщаващото образование.

При необходимост се изработва индивидуална учебна програма по съответните учебни предмети с цел по-лесното възприемане на учебния материал от ученика, а също се така се изготвя и индивидуален учебен план или учебен план за обучение в комбинирана форма на обучение. За ученици с изяви дарби също се изработва индивидуален учебен план.

Обучението на ученици със специални образователни потребности се подпомага от ресурсен учител, съобразно потребността – Чл. 193.

III. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ПРОГРАМАТА

Дейности	Срок	Отговорник	Забележка
Идентифициране на ученици, които имат необходимост от обща подкрепа	постоянен	психолог, логопед	
Екипна работа на учителите от даден клас	постоянен	класни ръководители, учители	при необходимост
Определяне на координатор на екипа за оказване на подкрепа	до 01.10.	директор	
Награждаване на ученици	текущ	директор	при и по определен повод за поощрение
Представяне на дейности по интереси в училището	15.09	учители в ЦДО	
Представяте на дейностите по интереси на ОДК	15.10	представители на централите	при проявен интерес от страна на централите
Кариерно ориентиране и консултиране на класовете от 3 – 7	01.12; 01.05	кариерен консултант	
Идентифициране на ученици със СОП	целогодишно	класни ръководители, учители, логопед, ресурсен учител	
Оценка на потребности на ученици със СОП	целогодишно	ресурсен учител и екип	не по-късно от 3 месеца след идентифициране на нуждата
Логопедична терапия,	целогодишно	логопед	

рехабилитация и консултации			
Психологическа подкрепа, психосоциална рехабилитация и консултации	целогодишно	психолог	
Превантивни мерки за недопускане отпадане от училище	целогодишно	директор, учители, психолог	
Организиране и провеждане на “Училище за родители“	01.03	директор, екип	при желание от родителите
Стимулиране участието на деца с изявени дарби в състезания и олимпиади	целогодишно	учители	
Стимулиране участието на деца и ученици от различни етнически групи в състезания и олимпиади	целогодишно	учители	
Обучение на педагогически специалисти за работа в мултикултурна среда	по график, заложен в плана за квалификация	директор, председатели на МО	

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

1. Участие на всички заинтересовани страни в процеса на образователната интеграция.
2. Успешно интегрирани деца и ученици в мултикултурна образователна среда.
3. Повишен дял на учениците от етническите малцинства, завършили основно образование
4. Придобити знания, умения и компетентности за работа в мултикултурна образователна среда в подготовката на педагогическите специалисти.
5. Осъществена квалификация на педагогически специалисти за работа в мултикултурна образователна среда.

Индикатори за резултат

- дял от децата, подлежащи на задължително образование (от 7 до 15 години), обхванати в училище – по класове или по етапи;

- дял на отпадналите от училище за една учебна година;

- дял на завършилите основно образование ученици от етническите малцинства, продължили обучението си в гимназиален етап през същата календарна година.

- дял на учителите, преминали обучение за работа в мултикултурна образователна среда.

Заклучение

В ОУ „Христо Ботев“ - с. Невестино се обучават ученици както от околните села, така и от гр. Кюстендил, които са основно от ромската етническа група. Училището притежава значителен опит в работата и интеграцията на различни етноси в мултиетническа и мултикултурна среда. Участвали сме в изпълнение на много проекти. През последните години са реализирани проекти като:

- „Всеки ученик ще бъде отличник”, финансиран от АМАЛИПЕ;
- „Подобряване качеството на образование в средишните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес”;
- Проект „Твоят час“;
- Работи се по проект „Подкрепа за успех“.

Етническият състав често поражда проблеми, затруднява се общуването, образователният процес, интеграцията и социализацията на учениците. Недоброто владеене на българския език затруднява качеството на учебния процес и занижава резултатите му, затруднява комуникацията между самите ученици. Семейната среда често е пречка за процеса на образователна интеграция. Много от родителите не владеят добре български език и не възприемат образованието като ценност. Всички тези условия ни карат да търсим начини за създаване на форми, чрез които учениците да преодолеят изоставането си и да усвоят добри модели за общуване и култура на поведение. Комплексните дейности по програмата ще допринесат за преодоляване на различията, осигуряване на равен достъп, успешна социализация и мотивация на ученици и родители за участие в образователния процес. Всички участници в дейностите по програмата са поставени пред равни възможности за участие и реализация. Всяка една от дейностите е фокусирана върху изграждане на среда, която да утвърждава принципа на равните възможности и липсата на дискриминация по отношение на пол, възраст, религиозни убеждения, физически увреждания и др. Дейностите по програмата дават възможност за равно третиране и равни възможности на всички участници, учители, партньори, независимо от пол, раса, религиозна принадлежност, възраст, увреждания, сексуална ориентация и пр.

Устойчивостта на програмата ще се измерва чрез осигуряване на трайно и дългосрочно въздействие на постигнатите резултати. Институционална устойчивост:

1. Придобитият опит по време на изпълнение на дейностите по програмата ще бъде използван в бъдещи извънкласни дейности за учениците.
2. Изработеният практически модел ще ни помага и в бъдеще да решаваме конкретни проблеми сред учениците за насочване и ориентиране на професионалния им път, за решаване на ключови въпроси в съвместната дейност и изчистване на някои пропуски при обучението им и бъдещата им професионална, социална и творческа реализация.
3. Натрупаните и документирани знания за бит, традиции, обичаи, празници, песни и танци ще бъдат основа за инкорпорирането им в училищната програма.

Ефекти по отношение на целевите групи:

1. Успешното реализиране на програмата ще даде възможност за приобщаване на учениците от етническите малцинствени групи към обществото и те ще могат да развият умения, знания и самочувствие за бъдеща социална, творческа и професионална реализация.
2. Предоставянето на равен достъп до образование ще засили мотивацията за включване в образователния процес.
3. Учениците с различна етническа принадлежност ще имат възможност да участват в общи дейности. Програмата осигурява контакти, приемственост, приятелство и взаимопомощ между учениците.
4. Повишената информираност на родителите и придобитите нови знания ще им даде стимул да подкрепят и насърчават своите деца, ще ги превърне в активни партньори в училищния живот и образователния процес.

Срок за изпълнение на програмата е учебната 2020-2021 година.

Програмата се **актуализира** в началото на всяка учебна година и в случаи на значителни промени в организацията на работа в училището или на нормативните актове за основно образование.

С програмата са запознати всички членове на колектива.

Програмата е приета на Педагогически съвет - Протокол № 11 / 02.09.2020 година.